

A KEGYES TANÍTÓRENDEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

MAGYAR-ÓVÁRI ALGYMNASIUM

TUDÓSÍTVÁNYA

AZ 1867/8-KI TANÉVRE.

MAGYAR-ÓVÁR. 1868.

NYOMATOTT CZÉH SÁNDOR SZAB. KÖNYVNYOMDÁSNÁL.

I.

A magyar-óvári Gymnasium története.

Az isteni gondviselés különösen őrködik azon nemzet fölött, melynek kebelében nagyra termelt férfiak tündöklenek.

Jeles férfiak nélkül, kik mint a nemzet, s az emberiség védszellemei a hasznos tudományokat, a szép művészeteket, a szívet nemesítő erényeket gyakorolják, és pártolják, kik a serdülő ifjúságot szellemi kiképzetésére, a szenvedő emberiség jólétére tannevelő vagy más jótékony intézeteket alapítottak, és fentartottak; moson megye sem a mult században nem szükölködött, sem a jelenben nem szükölködik.

A hála, és tisztelet mély érzete követeli a helybeli gymnasium igazgatóságától, hogy ezuttal, midőn ama gymnasium történetét kívánja vázolni; azokról is megemlékezzék, kik annak alapításában részt vettek, fenntartásában pedig jelenleg nagylelkűen részt vesznek.

Moson megye szellemi műveltségének kevés emlékét lehet az őskorból fölmutatni. Annyi bizonyos, hogy a rómaiak moson megyét mint felső Pannonia egy részét bírták, és abban a művelődés, és polgárosodás magvait elhintették. A római műutnak némely maradványaira Petronellától — Carnuntum — Győr — Arabo — mai napon is akadhatni, e műutnak állomásai Gerulata — Oroszvár — Ad Flexum — Magyar-Óvár — és Stai luco — Ötevény — valának. Vitruvius római írónak bizonyítása szerint Ad Flexum — Magyar-Óvár — a XIV. római legio szállásolt, s ezt a magyar-óvári várba falazott két római kőemlék is tanúsítja. A 9-ik század kezdetén a keresztény műveltség moson megye vidékén, hová Nagy Károly a frankok királya a legyőzött, és a keresztény hitre térített avarokat letelepíté, ismét kezdett terjedni; mi II. Eugenius pápának a Vetrárott — Magyar-Óvár — székelő Arno püspökhöz írott leveléből kitünik. *

Azonban e megye a népek költözködése, a magyarok letelepedése, és uralkodása alatt vérengző harcok, és hadjáratok színhelye volt. Az Árpádházból származott királyok uralkodása alatt a lébenyi apátság szent Benedek rendü, és a szent keresztől címzett

*) In appendice ad Chronicon Reichspergense.

Cisterci rendü szerzetesek gazdag alapítványokat nyertek ugyan, hanem a szellemi művelődés terjesztésére közép, vagy felső tanintézetet e megyében a 18-ik század előtt senki sem alapított.

Midőn a 18 század kezdetén a sokat szenvedett Magyarhon egén a béke hajnala derülni kezdett, a kegyes tanítórendiek mindmegannyi béke- és üdvhírnökök a szent választ, az erényt, és az ezekkel szövetségben álló tudományok áldásait mindenfelé árasztották; rövid idő alatt több közép, és felső tanintézet lőn fölügyelésökre bizva.

Az a dicső buzgalom, melyet a főpapok, főurak, és városok a tanintézetek alapításában kifejtettek, moson megyét utánzásra buzdítá. Minden kitelhetőt megtett, hogy a tanuló ifjuságnak célszerű kiműveltetése végett gymnasiumot alapíthasson.

A nagyra termett áldozatokban él. Zsidanics István moson megyei pénztárnok az általa alapított gymnasiumban él és élni fog, valamig abban a tanuló ifjuság műveltetést nyer. E jeles férfiu e szent célra 10000 frtot, egy polgári házat, a hozzá tartozó földekekkel, neje pedig, született Schubert Anna Mária 1000 frtot oly föltétel alatt hagyományoztak, hogy a kegyes tanítórendiek 3 gymnasiumi osztályban a tanuló ifjuságot képezék. Az így megalapított, és III. Károly apostoli király által megerősített gymnasiumot Mucz Sebestyén a polgári házból átalakított társház — Collegium — főnöke, és gymnasiumigazgató 1739-ki novemberhó 3-án nyitotta meg.

Ily csekély alapítványi jövedelemből csak a legszigorubb takarékoszággal lehetett a gymnasiumi tanítással foglalkodó négy egyént úgy ellátni, hogy szent kötelességöknek akadálytalanul élhettek.

1753-ban Glazer János urodalmi gazdatiszt végrendeletileg 4426 frt. hagyott a helybeli társháznak, arra kötelezván a kegyesrendieket, hogy minden évben 100 szent miséáldozatot mondjanak el. Egyedül a lelkes tanárok buzgalmának kell tulajdonítani, hogy ők 1758-ban a társházat tágíthatták, 1760-ban kápolnát és két új tantermet építhettek, és az építést bevégezván még ugyan azon évben két új osztályt, t. i. a költészetit, és szónoklatit nyitották meg.

Ezen állapotban maradt a helybeli gymnasium 1777-ig, s ezen tanévben a két fölső, a költészeti, és szónoklati osztály megszűnt. A megszűntetés oka a h. társház, és gymnasium történetében nincs följegyezve; az 187⁷/₈-ki gymnasiumi névjegyzékben csak 3 nyelvtani osztály fordul elő.

Midőn II. József császár uralkodása alatt a tandíj — didactrum — és német nyelv a gymnasiumba behozatott; a magyar-óvári gymnasiumban annyira fogyott a tanoncok száma, hogy az csak 20 tanulóra rugott; azért a magyar-óvári gymnasium legfölsőbb rendeletek folytán eltöröltetett, a kegyes tanítórendiek pedig innen eltávozván a helybeli társház — Collegium — alapítványa a szent-györgyi — pozsony megyében — kegyes tanítórendi társháznak engedtetett át.

Mély csend uralgott a Muzák szentélyében, és a művelődés pályáján haladni vágyó ifju nemzedék szomorú pillanatokot vetvén az elzárt tanintézet épületére, anyagi nélkülözések miatt oly életpályára, melyre hivatást nem érzett, kénytelenítették lépni. A nagy veszteséget érezte ugyan az egész megye, de leginkább Magyar-Óvár, e város polgárai a h. gymnasium jótéteményeit nem akkor, mikor élvezték, hanem midőn nélkülözték tudták csak méltányolni, és nagyra becsülni. Magyar-Óvár polgárainak leverő hangulatát élethíven rajzolja a kegyesrendi társház történetirója: „10 annis gymnasium privatum oppidum Magyar-Óvárinum indoluit sorti miserae, alibi educandae juventutis, viditque maiores spes olim, ac modo de ea concipi potuisse.“

Magyar-Óvár polgárai elsők voltak, kik a h. gymnasium visszaállítása mellett szót emelvén moson megye hatóságához esedezőleg fordultak, hogy ezen ügyben legfőbb királyi engedélyért folyamodjék. Moson megye folyamodványának sikeres eredménye az lőn; miszerint legfőbb királyi rendelvénny nyomán a kegyes tanítórendi tartományi főnöknek meghagyaték, hogy a magyar-óvári kegyes tanítórendi ház alapítványát, mely 10 évvel azelőtt az elaggott, és érdemesült kegyes tanítórendi tanárok nyugdíja fejében a szentgyörgyi háznak átadatott, ugyanazon magyar-óvári kegyes rendi társháznak visszaküldje, és az ott visszaállítandó gymnasium tanárainak díjazására fordítsa.

A kegyes tanítórend ezen rendeletnek annál örömebb hódolt; minél szentebb volt a cél, mely azt előidézte; és minél nagyobb volt mind moson megyének, mind Magyar-Óvár városának közörsége, szeretete, és bizodalma a kegyes tanítórendiek iránt. A h. gymnasium visszaállításában nem hiányzott sem a megye, sem a város részéről a munkásság, és áldozatkészség, csak hogy magzatainak vallás-erkölcsös, és tudományos kiképezését biztos tanítókra bízassa. Fackler József azon időben Magyar-Óvár szabadalmazott város bírása mindezekről, a visszaállítandó gymnasium megválasztott igazgatójához írt levelében így nyilatkozott: „hogy pedig Tisztelendő igazgató úr arról meggyőződjem mily tevékeny mind a megye mind a város, és mennyire iparkodnak mindnyájan a kegyes tanítórendet legbiztosabb állapotban vissza állítani, a Collegium és Gymnasium épületének fölépítésére pénzt gyűjteni; csak azt említem, hogy Ő Méltósága a megyei Főispán azt kívánja, hogy az 1-ső alispán a fölépítendő Collegium, és Gymnasium tervét elkészítettvén, a fölépítési költségvetésben a kegyes tanítórendnek alapítványát kimélje meg. A megye a Főispán rendeletét híven teljesíté s Ő Méltóságát megkéré, kegyeskedjék Moson megye vagyónosabb földbirtokosait a gymnasium visszaállítására szükséges adakozásra fölszólítani. Lássá Tisztelendőséged, így végzé a fönnevezett úr levelét, mily élénk buzgalom lelkesíti mosonmegye lakosait.“

1798-ik évben a Gymnasium, és Collegium fölépülvén a kegyes tanítórendi tartományi Főnök azonnal Tomján Sándort mint helyettes házfőnök, és gymnasiumi igazgatót 3 gymnasiumi tanárral Magyar-Óvárra küldé. Tomján Sándor a 10 évvel ezelőtt föloszlott gymnasiumot novemberhó 4-én újra életbe léptetvén, a társházat nagy gonddal fölszerelte.

1799-ik évi szeptemberhóban tartott rendgyűlésben Jánkovics János választatott meg házfőnök, és a gymnasium igazgatójául. Sok bajjal küzdött ezen a közjónak előmozdításában fáradhatlan előjáró. Leginkább aggasztá e jeles férfiút a társház csekély alapítványának, a tanárok szükségleteinek fedezésére megkívántató jövedelme, és a gyorsan fölépített Gymnasium, Collegium roskadozó állapota, és ha találkozott is résztvevő férfiú, ki őt nem csak szóval, hanem jótéteménnyel is vigasztalá; ő nem tudott megnyugodni, míg a gondjára bízott tanintézet jólétét nem biztosíthatta, s hogy ezt eszközölje, mindenek előtt Mosonmegye pártfogásaért folyamodott, és a megye közgyűlésének benyújtott folyamodványában előadta a csekély alapítványi jövedelmeket, melyekkel a tanárok szükségletét nem képes fedezni, megemlíti azt is, hogy a kegyes tanítórendi társház minden erejének megfeszítésével törekvék a h. gymnasium anyagi, és szellemi jólétét előmozdítani; fölhozá végre a Gymnasium, és Collegium épületének roskadozó állapotát, melyen ha jókor segítve nem lesz, az bizonyosan halomra dől. Fölolvastatván a h. gymnasiumigazgató folyamodványa, a megyegyűlés azt végezte, hogy a szóban forgó épület minél előbb javíttassék ki.

A megyegyűlés e végzete után a szónoklati, és költészeti, azaz a gymnasiumi 4-ik és 5-ik osztályok — *duae Humanitatis classes* — alapítása került szőnyegre, és a megyegyűlés a két tanárnak évi díjazását 400 frtban állapította meg; hanem Pállya István a kegyes tanítórend tartományi főnöke a kir. Helytartótanácsához intézett föliratában két tanár díjazása 600 frt. tiszteletdíja fejében 200 frt. követelt, mi ezen szavaiból kitűnik: „*cogitari enim prorsus non potest, ut Sua Majestas Sacratissima I. Cottui ita favere velit, ut Scholarum Piarum Professores Óvárienses non velit iis beneficiis gaudere, quae ipsis per totum regnum in omnibus gymnasiis conferuntur. Nullum enim in regno Gymnasium est, quod honorariis careat. Idem onus doctrinae ferent Professores Óváriini quod alibi; eodem ergo beneficio gaudere debent. Quod Domini fundatores Magyar-Óvárienses tanto facilius praestare possunt, quod prima, et radicalis fundatio dimidia sui parte a Scholarum Piarum Provincia ex privatorum Religiosorum patrimoniis conflata sit.*“ Ezen fölirat értelmében a h. gymnasiumigazgató a megyegyűlésben a két szónoklati és költészeti tanárnak évi díjazása fejében 600 frt., a gymnasiumigazgató, és 5 gymnasiumi tanár évi tiszteletdíjául 350 frt. kívánt, és keserű panaszra fakadván napfényre hozá a magyar-óvári városi Tanácsnak a kegyes tanítórendiek első bevezetésük alkalmával a hazai törvények ellen kötött azon igazságtalan szerződését, melynél fogva a kegyes tanítórendi Collegium egy polgári Klárféle ház gazdaságára eső adó, és egyéb terhek mentesítése fejében két polgárház földeit; körülbelül 90—100 német holdat, s egy majort a városnak átadni, s 1500 frt. kész pénzben fizetni köteleztettek. Mélyen megilletődve hallgatá a megyegyűlés a gymnasiumigazgató panaszát, az 1-ső alispán pedig a kötött szerződést érvénytelennek, és igazságtalannak mondá, mivel a hazai törvények a tanintézetek telkeit az adó, és egyéb terhektől fölmenti. A városi tanács, és polgárság, hogy őseinek hibáját némileg jóvá tegye, a szónoklati, és költészeti osztályok alapítványához 4000 frtal járult. Ugyan ezen alapítványt Albert kir.

herceg Ő fensége 1000 frtal gyarapította. Legnagyobb érdeme vagyon a két felső gymnasiumi osztály alapításában Nunkovics Endre kir. tanácsosnak, ki e szent célra 6000 frt. hagyományozott; továbbá hálaemlékül fölhozoni még Wachtler Nándor nezsideri lelkész, ki ugyanazon célra végrendeletében 300 frt. áldozott, mely több évi kamataival, és több névtelen jótévőnek adományával 1000 frtra növekedett. Így tehát a két felső gymnasiumi osztály fölállítására a megkivántató alapítvány 12000 frt., melynek 5% évi kamata 600 frtot tesz. Mi pedig a 350 forintnyi tiszteletdíjat illeti; Mosonmegye arra kötelezte magát, hogy ezen összeget az egyes községek önkénytes adakozásából fogja megszerezni.

Mindezekről értesülvén Pállya István a kegyes tanítórend tartományi főnöke; azonnal Dominkovics Józsefet szónoklati, Petykó Endrét pedig költészeti tanárokká kinevezte; s így a két felső gymnasiumi osztály 1801-ki novemberhó 9-én megnyitott.

1807-ben életbe lépett Ratio educationis féle tanrendszer szerint a gymnasium két tanfolyamra; ugymint két évi szónoklati és költészeti osztályokra — 2 Humanitatis Classes — és négy nyelvtani osztályra — 4 Grammaticae Classes — oszlott. A nyelvtani osztályok egy osztálylyal gyarapodtak, ez pedig úgy történt: hogy az elemi főtanoda felső osztálya a gymnasiumban 1-ső nyelvtani osztálylyá alakítottát. Magyar-Óvárrott elemi főtanoda 3-ik osztálya nem létezővén, ezen átalakítás megnem történhetett. Az elemi főtanoda 2-ik osztályának tanítója magán tanórákban képesíté a növendékeket a gymnasiumba, míg az 1-ső gymnasiumi nyelvtani osztály meg nem alapított; ezen osztálynak megalapítását még 1807-ben Paintner Mihály tanulmányi Főigazgató Ő Nagysága és Zelinka Mihály a h. gymnasium igazgatója hathatósan sürgették; ekkor Moson megye fölszólítására Illés-házy István gróf, Harrach János gróf, a győri és pozsonyi Káptalan, és a barátfalvi Cistercita rendiek adakozásaiból 9000 frt. gyűlt. Végre Grosser János h. gymnasiumigazgató 1820-ki juniushó 17-én tartott megyegyülésben velős ékesszólás által mosonmegye földbirtokosait, és községeit adakozásra fölszólítván: Eszterházy Pál herceg, 1000 frt. Zichy Károly gróf, 400 frt. Moson megye községei, 496 frt. ezen adakozások több magán jótévő adományozásaival tesznek 6074 frt. 12 krt ezüst pénzben. Összegyűlvén ezen alapítványi tőke és a tanterem is Magyar-Óvár városa költségén fölszereltetvén; az 1-ső gymnasiumi nyelvtani osztály 1821-ben nyitott meg.

184³/₄-iki országgyűlés törvényt hozott, mely szerint nemzeti nyelvünk tanítási közlönyül használtassék; a h. gymnasium tanári kara hazafiúi kötelmének tartá azt ugyanazon tanévben foganatosítani.

A h. gymnasium virágzó állapotában 184³/₄-ikig maradt.

184⁴/₅-ik tanévben nagy változások állottak be a h. gymnasiumnál, melyekre az 185¹/₄-kben még nagyobb és érzékenyebbek következének. Ugyan is a győri tanulmányi Főigazgatóság megszűntetvén, Sterne Ferdinand cs k. tanácsos, a soproni tankerület iskolai felügyelőjének neveztetett ki. Hauer báró a soproni katonai kerület csász. kir. biztosától 1850-i mártiushó 21-én érkezett rendelménye értelmében meghagyatik, hogy az 18⁵⁰/₁-ki

tanévben a h. gymnasiumban a német tannyelv használtassék és a magyar nyelv helyett a német nyelv mint kötelezett tantárgy tanítassék.

Ugyanazon év június hó 8-án Sterne Ferdinand cs. kir. tanácsos és tankerületi iskolai felügyelő látogatta meg a h. gymnasiumot; hivatalos látogatásának célja volt; a h. gymnasium kül- és belállapotáról, különösen a divatozó nyelvekről bővebb ismeretet magának szerezni. Eltávozása előtt a h. gymnasiumi igazgatónak meghagyá, miszerint a soproni kat. kerület bizottságát rövid idő mulva arról értesítse, akarják-e a h. gymnasium alapítói a h. 6 osztályu gymnasiumot az új tanterv szerint szervezni, és azt négy osztályu algymnasiummá alakítani, és milyen tannyelvet kívánnak? Villiger József gymnasiumigazgató Nagyságos Króner Lajos cs. kir. tanácsos és mosonmegye főnökét levél által kérte meg, méltóztatnék az alapítók akaratát megtudni az iránt, elfogadják-e az új tanrendszert és ennek értelmében a h. 6 osztályu gymnasiumot 4 osztályu gymnasiummá 6 tanárral s igazgatóval átalakítani. 2-or ezekben milyen tannyelv használtassék? Mivel pedig a kegyes tanítórendiek a h. gymnasium alapítói között első helyet foglalnak, a h. gymnasiumigazgató mindkét pontra nézve kimondta véleményét és kívánságát t. i. hogy a h. gymnasium az új tanrendszer szerint 4 osztályu algymnasiummá alakítassék át. 2-or, hogy azokban a magyar tannyelv használtassék és véleményét több alapos okokkal támogatá. Króner Lajos Ő Nagysága a h. gymnasiumigazgatóhoz intézett levelében az alapítók nyilatkozatait augusztus hó 8-án megküldte; ezek szerint az egy főhercegi uradalom igazgatóját, ki hazánk viszonyaiba mint ausztriai születésű, nincs beavatva, kivéve, a többi valódi alapító, vagy ezek utódai mint: Zichy Henrik gróf, Bikkessy Károly mint Nunkovics András utóda; Magyar-Óvár városa és mosonmezővárosa, forróan óhajtják és kívánják, hogy 1-ör a h. gymnasium az új tanterv szerint szerveztessék, 2-or hogy a tannyelv magyar legyen. Króner Lajos Ő Nagysága így végzi levelét „Az alapítók őszinte nyilatkozásához mosonmegye összessége is kapcsolja óhajtását annál is inkább, mert bölcsen átlátja, hogy a német nyelvben egyébiránt is avatva levő fiait számtalan tekintetknél fogva magyarhonban nélkülözhetlen magyar nyelvben oktatatni elkerülhetlen szükség.”

Az alapítók ezen őszinte nyilatkozatai a h. gymnasiumról 1850-i augusztus hó 11-én a soproni katona kerület cs. k. biztosának fölterjesztetvén, ettől azonban september hó 9-én a fennevezett gymnasium igazgatója a vallás és közoktatási cs. k. miniszternek 1850-diki september hó 7-én $\frac{1354}{M. D.}$ sz. alatti azon rendelményét kapta, melynek értelmében a magyar-óvári gymnasium fölfüggesztetik.

(Folytatása és vége következik.)

II.

A tanári kar.

Ezen tanévben a Nagy Méltóságú magyar kir. vallás- és közoktatási Minister ur az 1867-i october hó 8-án 11497 sz. alatti rendelvényének nyomán az új tanterv az algymnasiumi I. osztályban életbe léptetvén, ugyanezen osztályban a mértani nézletten, a rajz, tornászat és szépírás mint rendes tantárgyak tanítottak; e szerint a tanári kar személyzete következő:

Vashegyi Alajos kegy. r. áld., algymnasiumi igazgató, hitelemző, a hittannak az I. és II. osztályban, a latinnyelvnek a IV-ben r. tanára. Het. ó. 10. Tanárkodása évei 42.

Richter Rudolf kegy. rendi áld. és házfőnök, hitelemző, a hittan és németnyelvnek a III. IV-ben r. tanára. Het. ó. 8. Tanárkodási évei 34.

Elszler József kegy. r. áld. a IV. oszt. főnöke, ugyanitt és a III-ban a magyar nyelv, mennyiség- és természettan r. tanára; a francianyelv. rendkiv. tanára. Het. ó. 14. Tanárkodása évei 30.

Peck Ágoston kegy. r. áld. a III. oszt. főnöke, ugyanitt a latin nyelv, földirat, a III. IV-ben a történelem és természetrajz, az I-ben a szépírás r. tanára. Het. ó. 18. Tanárkodása évei 23.

Kappler János kegy. r. tag a II. oszt. főnöke, ugyanitt a latin- magyar-német nyelv, a földirat és számtan r. tanára. Het. ó. 12. Tanárkodása évei 2.

Fuchs János kegy. r. tag az I. osztály főnöke, ugyanitt a latin- magyar nyelv, földirat, mennyiségtan és rajz r. tanára. Het. ó. 20. Tanárkodása évei 1.

Csippék Henrik világi a rajz melléktanítója.

Jármulszki Márton a tornászat, az I-ben rendes, a II. III. IV-ben melléktanítója.

Barilics Mátyás világi, a műének tanítója.

Az 1867/8-ki tanévre bejegyzett tanulóifjaknak érdemsorozata.

IV. Osztály.

A tanuló neve, vallása, ösztöndijas, vagy ismétlő-e?	Erkö- csi vi- selet.	Figye- lem.	Szor- galom.	Rendes tantárgyakból.								Rendkívüli tantárgyakból.				
				Hittan.	Latin nyelv.	Magyar nyelv.	Német nyelv.	Történelem.	Számítan.	Vegyten.	Természettrajz	Francia nyelv	Rajz.	Tornászat.	Szépírás.	Műténék.
<i>Kitűnők :</i>																
CSUPOR BÉLA	péld.	fesz.	erny.	K.	J.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	—	—	K.	—	
TERNYEI TIVADAR	törv.	fesz.	erny.	K.	J.	K.	J.	K.	K.	K.	K.	jó	—	K.	jó	
<i>Jelesek :</i>																
Kirchknopf Lajos	péld.	fesz.	erny.	K.	J	K.	K.	J.	J.	J.	J.	—	—	J.	—	
Ullmann Albin	dics.	fesz.	kellő	J.	J.	J.	K.	jó	J.	J.	J.	J.	J	E.	J.	
5. Kaufmann Gyula	dics.	fesz.	kellő	J.	jó	J.	J.	J.	J.	J.	K.	J.	—	K.	—	
<i>1. rendűek :</i>																
Gindl Mihály	péld.	kellő	kellő	K.	jó	J.	J.	J.	J.	K.	jó	—	—	jó	E.	
Fjetsch Antal	dics.	fesz.	kellő	J.	jó	jó	K.	J.	J.	K.	J.	—	—	—	jó	
Frech Károly	péld.	kellő	kellő	J.	jó	J.	K.	J.	jó	J.	jó	jó	—	jó	jó	
Höbaus Gusztáv	dics.	kellő	kellő	J.	jó	jó	J.	J.	jó	J.	jó	—	—	J.	E.	
10. Poos Ferenc	péld.	fesz.	kitar.	J.	E.	J.	jó	jó	J.	J.	jó	—	—	K.	jó	
Gráfy István	péld.	kellő	kellő	K.	jó	jó	jó	J.	E.	J.	jó	—	—	K.	—	
Krascsenics Vilmos	törv.	szór.	kellő	jó	E.	jó	E.	J.	jó	jó	E.	—	—	jó	—	
Modrovics János	dics.	keilő	kellő	jó	E.	jó	jó	jó	E	E.	E.	—	K.	J.	—	
Pausevang Károly	dics.	kellő	vált.	jó	E.	J.	E.	E.	jó	jó	E.	—	J.	J.	—	
15. Ambrus Antal	dics.	kellő	kellő	jó	E.	jó	jó	E.	E.	E.	E.	—	—	J.	—	
Szalay Lajos	dics.	kellő	hany.	jó	E.	E.	jó	E.	E.	E.	E.	—	—	jó	—	
Vajda Geiza	törv.	szór.	hany.	jó	E.	E.	jó	jó	E.	E.	E.	—	—	E.	—	
Laky Sándor ág. vall.	törv.	szór.	hany.	J.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	—	jó	—	
Benkő János	törv.	szór.	hany.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	—	jó	—	
<i>Kimaradt :</i>																
Hutter József	k.tör.	szór.	hany.	kü	l	ö	n	b	e	n	t.	r	e	n	d	ü.

Összesen 20.

III. Osztály.

A tanuló neve, vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Erkölc- si vi- selet.	Figye- lem.	Szor- galom.	Rendes tantárgyakból.								Rendkívüli tantárgyakból.				
				Hitán.	Latin nyelv.	Magyar nyelv.	Német nyelv.	Földrajz.	Történelem.	Ménynyis. tan.	Természettan.	Francia nyelv.	Rajz.	Tornázat.	Szépirod.	Művészet.
<i>Kitűnők:</i>																
FÖLDES JÁNOS	péld.	feszt.	erny.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	J.	K.	—	—	jó	—	J.
DUNGLER ADOLF	péld.	feszt.	erny.	K.	K.	J.	K.	K.	K.	J.	K.	K.	—	J.	—	J.
HABERLANDT THEOP. á v	péld.	feszt.	erny.	K.	K.	J.	K.	K.	K.	J.	K.	—	—	K.	—	J.
<i>Jelesek:</i>																
Stotz József	péld.	feszt.	erny.	K.	J.	J.	K.	J.	K.	J.	J.	—	—	jó	—	jó
5. Drach Ferencz	dics.	feszt.	kellő	J.	jó	J.	K.	J.	K.	J.	J.	—	J.	jó	—	jó
Lovieser Mihály	dics.	feszt.	kellő	J.	jó	J.	J.	J.	J.	J.	K.	—	—	K.	—	J.
<i>1. rendűek:</i>																
Geisbir Flóris	dics.	kellő	kellő	J.	jó	J.	K.	J.	K.	jó	J.	—	—	E.	—	jó
Háckl István	dics.	kellő	kellő	J.	E.	J.	E.	jó	J.	E.	J.	—	—	E.	—	jó
Szembráth Gyula	törv.	vált.	kellő	jó	E.	jó	jó	jó	J.	E.	J.	—	—	J.	—	—
10. Imrédy Gyula	dics.	kellő	kellő	jó	jó	jó	E.	jó	jó	jó	jó	—	—	E.	—	—
Tury József	dics.	kellő	kellő	J.	E.	E.	jó	jó	jó	jó	jó	—	—	E.	—	—
Gladitsch Pál	dics.	kellő	kellő	jó	E.	E.	J.	E.	jó	jó	jó	—	—	E.	—	—
Eckhart Ferencz	dics.	vált.	kellő	jó	E.	E.	jó	E.	jó	jó	jó	—	—	J.	—	J.
Erős Lajos	dics.	vált.	hany.	K.	E.	E.	jó	E.	jó	E.	jó	—	—	J.	—	J.
15. Czechmeister Lajos	törv.	vált.	hany.	J.	E.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	—	—	E.	—	—
Korbonits György	törv.	vált.	hany.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	jó	E.	E.	J.	jó	—	—
Keller József	törv.	vált.	hany.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	jó	E.	—	—	E.	—	—
Sági Endre	dics.	vált.	hany.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	—	K.	—	J.
Vida Gábor	törv.	vált.	hany.	jó	E.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	—	e.	—	—
<i>Beteg:</i>																
20. Major Illés	dics.	kellő	kellő	kü	l	ö	n	b	e	n	t.	r	e	n	d	ü.

Összesen: 20.

II. Osztály.

A tanuló neve, vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Erkölc- si vi- selet.	Figye- lem.	Szor- galom.	Rendes tantárgyakból.						Rendkívüli tantárgyakból.			
				Hitlan.	Latin nyelv.	Magyar nyelv.	Német nyelv.	Földrajz.	Számítan.	Rajz.	Tornaszat.	Szépirás.	Műténk.
Kitűnők:													
KLAFSZKY HENRICH	péld.	fesz.	erny.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	—	J.	—	J.
LENZSÉR ENDRE	péld.	fesz.	erny.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	—	E.	—	—
REIBACH FERENCZ	péld.	fesz.	erny.	J.	K.	K.	K.	K.	K.	—	jó	—	J.
MAAR JÓZSEF	dics.	fesz.	erny.	J.	K.	K.	K.	K.	J.	—	jó	—	—
5. CENNER GYULA	dics.	fesz.	erny.	K.	J.	K.	J.	K.	K.	jó	jó	jó	—
MOLNÁR JÓZSEF	péld.	fesz.	erny.	K.	J.	J.	K.	K.	K.	—	J.	—	—
Jelesek:													
Haberlandt Frigyes á. v.	péld.	fesz.	erny.	J.	J.	J.	K.	K.	J.	—	K.	J.	jó
Modrovich Ernő	dics.	kellő	kellő	J.	J.	J.	K.	K.	J.	J.	jó	—	—
Reitmann Győző	dics.	kellő	kellő	K.	J.	J.	K.	J.	J.	—	J.	J.	—
10. Szücs János	dics.	kellő	kellő	J.	J.	J.	J.	J.	J.	—	J.	—	jó
Schimmer József	dics.	kellő	kellő	J.	J.	J.	jó	J.	J.	—	J.	—	—
Mészei Géza	dics.	kellő	kellő	J.	jó	J.	J.	J.	J.	—	J.	—	—
I. rendűek:													
Köninger Gyula	dics.	kellő	kellő	J.	jó	J.	J.	J.	jó	—	J.	—	jó
Pintér István	dics.	kellő	kellő	jó	jó	J.	jó	J.	J.	—	jó	E.	—
15. Könegh Antal	dics.	kellő	kellő	J.	jó	jó	J.	J.	jó	J.	jó	K.	—
Takács Ferencz	dics.	kellő	kellő	J.	jó	J.	jó	jó	jó	—	jó	—	—
Horváth Kálmán	dics.	kellő	kellő	E.	jó	jó	jó	J.	jó	—	jó	—	jó
Molnár Imre	dics.	vált.	kellő	jó	E.	jó	jó	jó	E.	jó	jó	E.	—
Flink Ferencz	törv.	kellő	kellő	E.	jó	jó	E.	jó	jó	—	jó	—	—
20. Klinger Pál	törv.	vált.	hany.	E.	jó	jó	jó	E.	E.	—	E.	J.	—
Töffler József	dics.	vált.	kellő	J.	E.	E.	jó	E.	E.	—	E.	J.	—
Kokas Kálmán	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	jó	E.	—	E.	e.	—
Kiss Lajos	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	jó	—	J.
Takács Antal	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	—	jó	E.	—
2. rendű:													
25. Nagy Mihály	törv.	vált.	csek.	E.	e.	E.	E.	e.	e.	—	E.	—	jó
Kimaradtak:													
Farkas János				kü	l	ö	n	b	e	n		l.	r.
Staindl Ferdinand				kü	l	ö	n	b	e	n		l.	r.

Összesen 27.

I. Reálgymnasiumi Osztály.

A tanuló neve, vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Erkölcsei vi-selet.	Figyelem.	Szorgalom.	Rendes tantárgyakból.					Rendkívüli tantárgyakból.			
				Hittan.	Latin nyelv.	Magyar nyelv.	Földrajz.	Mélynis. tan.	Rajz.	Tornászat.	Szépítés.	Műének.
<i>Kitűnők:</i>												
FISCHER JÓZSEF	péld.	fesz.	erny.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	J.	K.	—
RAUHWARTER MIHÁLY	dics.	fesz.	erny.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	J.	K.	—
MIESZL FERENCZ	dics.	kellő	kitar.	K.	K.	K.	K.	J.	J.	J.	J.	—
<i>Jelesek:</i>												
Ventzl Vilmos	péld.	fesz.	erny.	K.	K.	K.	K.	J.	jó	J.	J.	—
5. Schneider András	dics.	fesz.	kitar.	K.	J.	J.	J.	K.	J.	J.	J.	J.
Ehmann Ferencz	törv.	fesz.	kitar.	K.	J.	J.	J.	J.	K.	J.	J.	J.
<i>1. rendűek:</i>												
Török Albert	dics.	fesz.	kitar.	J.	K.	K.	J.	jó	jó	J.	jó	—
Ventzl Ágoston	törv.	fesz.	kitar.	J.	K.	K.	J.	jó	jó	J.	jó	—
Sicherle János	törv.	kellő	kitar.	K.	jó	J.	J.	J.	jó	J.	jó	J.
10. Arendt Ferencz	dics.	kellő	kitar.	J.	jó	J.	jó	jó	jó	J.	J.	—
Feitscher János	törv.	vált.	kellő	jó	jó	jó	jó	J.	K.	J.	K.	jó
Redle Gyula	törv.	kellő	kellő	J.	jó	jó	jó	jó	J.	E.	J.	jó
Kugler Alajos	dics.	kellő	kellő	E.	jó	E.	jó	jó	jó	J.	J.	—
Schlaffer Gyula	törv.	kellő	kellő	J.	E.	jó	jó	jó	J.	jó	J.	—
15. Lusztig Lajos héb.	törv.	kellő	kitar.	K.	E.	jó	E.	jó	jó	E.	K.	—
Kiss Dezső	törv.	vált.	hany.	jó	jó	J.	J.	jó	jó	J.	E.	—
Krasczenics Károly	törv.	vált.	kellő	jó	E.	J.	J.	E.	E.	E.	J.	—
Unger Gyula héb.	törv.	vált.	kellő	K.	E.	jó	jó	jó	E.	J.	J.	—
Stadler Jakab héb.	dics.	kellő	kitar.	K.	E.	jó	jó	jó	E.	E.	jó	—
20. Rösler Ferencz	dics.	kellő	kellő	J.	E.	jó	E.	jó	E.	E.	jó	—
Chapó Kálmán	törv.	vált.	kellő	J.	jó	E.	E.	jó	E.	jó	jó	—
Jagsitz József	dics.	fesz.	kitar.	J.	E.	E.	jó	E.	E.	jó	E.	—
Schneider Vilmos héb.	dics.	kellő	kellő	K.	E.	jó	E.	E.	E.	E.	jó	—
Schulzezer Miksa héb.	dics.	kellő	kellő	K.	jó	E.	E.	E.	E.	jó	E.	—
25. Horváth Béla	dics.	kellő	kellő	jó	E.	E.	E.	E.	E.	jó	jó	—
Varga Miklós	dics.	kellő	kellő	E.	jó	jó	E.	E.	E.	jó	E.	—
Springer Lipót	törv.	vált.	hany.	K.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	J.	—
Stergerits János	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	jó	E.	—
Brasch Mihály	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	jó	jó	—
30. Gschwendtner Károly	törv.	vált.	hany.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	jó	jó	jó
<i>2. rendűek:</i>												
Kált Raimund	törv.	vált.	hany.	E.	jó	jó	jó	E.	J.	jó	e.	jó
Pauzeváng Kálmán	törv.	vált.	hany.	E.	E.	jó	jó	E.	E.	jó	e.	—
Steiner Rudolf	törv.	vált.	csék.	E.	E.	E.	E.	E.	E.	jó	e.	—
Biró Elek	k.tör.	szór.	csék.	E.	e.	e.	E.	E.	E.	jó	e.	—
35. Tóth András	törv.	vált.	hany.	E.	e.	e.	E.	e.	e.	jó	E.	—
<i>3. rendű:</i>												
Máté János	törv.	szór.	sem.	K.	e.	e.	E.	e.	E.	jó	J.	jó
<i>Kimaradtak:</i>												
Györi Dénes	törv.	vált.	csék.									
Gschwendtner Géza	törv.	vált.	csék.									
Bösze Sándor	törv.	vált.	kellő									

IV.

A tanintézet jötevői 186⁷/₈-ki tanévben.

a.) A tornászat számára.

A vallás és közoktatási Minister úr Ő Nagyméltósága főfeladatának ismerte az 186⁷/₈-ki gymnasiumi tantervezetben tapasztalt hiányokat pótolni, s a serdülő ifjúságot zsenge korától fogva célszerűen úgy nevelni, hogy midőn az algymnasiumban vallás, erkölcsi és tudományos műveltséget nyer, és a felső tanintézetekre, a főgymnasium- vagy főreáltanodára kiképeztetik; akkor a testi erők kifejlesztésére, és edzésére is kellő gond fordítassék. Ezen nevelészeti elvből kiindulván, az új tantervezetben az algymnasiumi négy osztály, ugyanannyi osztályu reálgymnasiummá alakítottát át, és olyan tantárgyak vétettek föl, melyek a reálgymnasium céljának elérésére szükségeseknek tartottak, így történt, hogy az I. reálgymnasiumi osztályban a mértani nézlettan, a rajz, a tornászat, és szépírás heti 10 órában mint kötelezett tantárgyak tanítottak. Minden négy tantárgyat, különösen a rajzt, és tornászatot Ő Nagyméltósága nevelési tekintetben nagy fontosságánál fogva sorozta a rendes tantárgyak közé. Minthogy pedig ezen tantárgyak tanítására semmi alapítvány eddig nem létez „és azoknak tanítása rendszeresítve nincsen; Ő Excellentiája pedig még is forrón óhajtáná, hogy mi hamarabb gyakoroltassanak, az egyedüli akadály, mely ezen óhajtás gyors valósulhatását nehezíti a kivántató költségek hiánya“; a h. algymnasiumi igazgató kötelemének tartotta, a négy tantárgy tanítását az 186⁷/₈-ki tanévben foganatosítani. Ez pedig így történt, a mértani nézlettan, a szépírás és rajz tanítására Peck Ágoston, és Fuchs János rendes tanárokat, a tornászat tanítására Jármulszky Márton melléktanítót szólítá föl, kik a tanítást föl is vállalták; ezután 1867-ki octoberhó 8-án mosonmegye választmányi nagygyűlésének, és Magyar-Óvár városa tanácsának a megkivántató taneszközök megszerzése, és tanítási díjazásért 1868-ki májushó 12-én pedig cs. k. főhercegi urodalmi igazgatónak a tornászati helyiségért folyamodványát nyújtá be. E folyamodványnak örvendetes eredménye az lőn, hogy Mosonmegyét, mely e tanintézet fenntartása, és anyagi jólétéről, keletkezésétől fogva atyailag gondoskodott, a haza hű szerelme jelenleg is szép tette hevitette; ugyan is a mint Ő Nagyméltóságának forró óhajtását a h. algymnasiumi igazgatójának folyamodványából megértette, hogy a hazának haladása a szellemi műveltségnek pályáján új áldozatot kíván, azonnal közmegegyezéssel a fenemlített tantárgyak megszerzésére szükséges költségeket, és a tanítási díjazást nagylelkűen megajánlotta, és f. évi májushó 12-én tartott bizottmányi nagygyűlésben végzés hozatott, hogy a tornászathoz megkivántató 297 frt. a tornászat tanító díjazása fejében 60 frt. új pénzben a megyei pénztárból fizettessék ki, és ezen ajánlott összegek legnagyobb része már ki is

fizettetett. Magyar-Óvár városi tanácsa szokott áldozatkészséggel a tornászat tanítására igen alkalmas, és tágas helyiséget elkészíteni sziveskedett.

b.) A könyvtár és muzeum számára.

1. Major Pál 1-ső megyei alispán és kir. tanácsos Ő Nagysága a gymnasiumi könyvtár számára 5 frtot újpénzben adományozott.
2. Kottek Nándor kegy. rendi nevelő Petermann' földirati közleményeit 1855—1865-ig a pótfüzetekkel együtt. 13 kötet.
3. Egy kegyesrendi tanár Berghaus' „Chart of the World“ czimű földabroszát; — a magyar természettudományi társulat évkönyveit 1851—1866-ig, és a budapesti tanári egyesület közlönyét 1867-től.
4. Hofer Ferenc állami mérnök Magyarország térképét.
5. Seper Antal megyei pénztárnok 5 kötet.
6. A h. gazdasági felső intézet tanáraitól különféle vegytani eszközök.
7. Takács Alajostól: 1 gyöngybagoly — *stryx flamma*; 1 ürge — *spermophilus citillus*.
8. Modrovics Ignác várnagy: 1 bugdár — *colymbus arcticus*.

V.

Jutalmazás.

Fekesházy Mihályféle alapítvány 1868-dik évi jövedelemből szerzett és a vallás és közoktatási magy. kir. Minister úr Ő Nagyméltóságától a h. algymnasiumi igazgatóság-nak küldött jutalomkönyvek oly német ajku növendékeknek adattak, kik a magyarnyelv tanulásában kitűnő előmenetet tanúsítottak.

Főtitelendő Steiner Márton címzetes apát, és magyar-óvári plebános úr Ő Nagysága egy császári aranyat adományozott, mely a példás erkölcsi viseletben és a tudományok tanulásában kitűnő Csupor Béla IV. osztálybeli tanulóknak adatott.

VI.

Alapítványi segélyezés.

Néhai Nunkovich András kir. tanácsos alapítványából a szegény sorsu, jó erkölcsű, és szorgalmas h. algymnasiumi növendékek között 840 frt. új pénzben osztatott ki.

VII.

A sorozatban használt tanjegyek fokozatai.

Fokozat.	Az erkölcsi viselet	Figyelem	Szorgalom	A tantárgyakban tett előmenetel
	j e l l e m z é s é r e.			
Kitünő fokozat	példás, dicséretes	feszült	ernyedetlen	kitünő, jeles
I. rendű „	törvényszerű, kevésbé törvényszerű	kellő, változó	kellő, hanyatló	jó, elégséges
II. rendű „	nem törvényszerű	szórakozott	csekély	elégtelen
III. rendű „	—	—	semmi	rosz

Rövidítések magyarázata.

ág. vall. — ágostai vallásu; öszt. díj. — ösztön díjas; ism. — ismétlő; erny. — ernyedetlen; dics. — dicséretes; péld. — példás; fesz. — feszült; hany. — hanyatló; törv. — törvényszerű; szór. — szórakozott; vált. — változó; K. — kitünő; J. — jeles; E. — elégséges; e. — elégtelen; r. — rossz.

Figyelmeztetés. A jövő tanév október hó 1-jén veendi kezdetét. A beiratások, fölvéti- és utóvizsgálatok szeptember hó 28, 29, 30-dikán fognak tartatni. — A gymnasiumi növendékek erkölcsi és szellemi kiképeztetése kívánja, hogy azokat szülőik, rokonaik, vagy gondnokaik mutassák be az illető tanároknak.

